DD

De "Ind. jongen" heeft geen Energie.

Кр 284.800

E 7054

DE INDISCHE BOND.

DE INDISCHE JONGEN HEEFT GEEN ENERGIE....

DOOR

E. F. E. DOUWES DEKKER.

Overdruk uit het „*Bondsblad*".
(Zaterdag 27 Januari 1912.)

Dit boek is in goede conditie.
Maak het niet om. Het kan je f 0.30 kosten,
als het beschadigd terugkomt. Maak het niet vuil;
dat zou je f 0.05 kosten.
Het Ksatrian Instituut.

KSATRIAN
BANDOENG
INSTITUUT

De Indische Jongen heeft geen Energie.....

We zaten met ons vier aan tafel. Toevallig bij elkander gekomen. Er waren zaken te doen geweest. George Elenbaas was bij mij gelogeerd. Dus kwamen de beide anderen Karel van der Hoek en Kees de Graaf ook bij me. En daar het laat werd, bleven ze bij me eten. Een eenvoudige maaltijd, met een glaasje wijn.

En toen ze daar zoo zaten, flitste 't op eens door m'n kop: 't is een drietal uitverkorenen. De opmerkingen vlogen over en weer, over het tafelblad. Er was geest in wat er gezegd werd. Men sprak in beelden. Beelden door den een bedacht, door den ander aangevuld. En de zaken waren niet blijven rusten. Er werden berekeningen gemaakt. Er werd met duizenden gecijferd. Plannen zijn ontworpen. Aandeelen verdeeld Het ging alles zoo zakelijk, zoo kort, zoo bondig. Er werd niet lang geleuterd, »gebezwaard." Er werd gehandeld. Er werd daar toekomst gemaakt in mijn bescheiden woonvertrek. Wat voor zaken, gaat u niet aan, lezer. Straks misschien wel, als de aandeelen in de markt komen. Eerder niet. En ik zat daar bij als journalist en dagbladcorrespondent. En het genoegen te weten, dat men in dezen krantenman toch vertrouwen stelde om onder zijn eigen dak, — in het hol van den leeuw — geheime zaken te behandelen, was voldoende vergoeding voor de teleurstelling niet te mogen kluiven aan een uitvoerig verhaal omtrent de toekomstplannen.

Daar voor mij, die drie bij elkaar: 't was een wedstrijd van energie. Een wedstrijd, zonder dat de deelnemers wisten dat ze ontleed werden, begluurd en bespionneerd door den vierde,

wiens spiedende geest niet rustte. Ze analyseerde, aan stukjes sneed, op de weegschaal lei. En toen de zaken gedaan waren, was er een uur mee heengegaan voordat de tonnen geplaceerd waren? en de ernst, van in levendige waakzaamheid werkende geesten voor kwinkslag plaats maakte, toen was 't als kwam er een atmosfeer van ontspanning in het vertrek. Toen kwam scherts voor ernst, prettige boert voor de bedruktheid, die cijfers altijd met zich brengen.

En ik, die ze daar zat te gebruiken als mijn experimenteer-objecten, liet ze nu schertsen en hield mijn stille tafelrede waarvan zij niets gehoord hebben

»Op jou, magere scharminkel, ja, jij, Kees, het eerst gedronken. Ik heb je al gekend, toen je met je lange loopers van uitgegroeiden B. H. S. over den weg schooft. We hadden les van Bolland in engelsch, voorzoover dan zulk een toen reeds professoraal verstrooide leeraar les gaf, — en eigenlijk leerden we toch van hem meer dan van een »reglementaire". Nu, zie je, en mij pakte Edgar Allan Poe's »long-legged spider" als van bizondere toepassing op jou. Ja, ja langpootige spin. Nu zit je te muizen aan mijn disch en toen, in die dagen, toen was je zusje mijn ideaal van al wat vrouwelijk was, geloof ik. Precies weet ik het niet meer. Misschien was het ook je nichtje wel; weet je nog, Lien? Een pittig bekje, toen al. Een pittig vrouwke geworden ook. Ik heb er onlangs nog ontmoet. Maar dit en parantheses. Toen je broer Eetje stierf, sneuvelde op Lombok, en de oorlog me in jeugd-idealistischen opstand dreef tegen het gemeene—en de oorlog is geméén, ik maakte er zelf een mede en weet 't—toen werd ik voor de eerste maal gezet tot journalistieken arbeid. Ik las 't schokkend telegram in de courant en ik schreef thuis een »Gedenkboek van Lombok". Literaire opstellen van een veertienjarigen vechtersbaas over heldenmoed van

indische officieren op Lombok: Van Ham, Broekman, De Graaf, Lawick van Pabst, enz. Het boek is nimmer uitgegeven. Ik betwijfel of er een uitgever voor gevonden zou zijn. Maar mijn moeder was gelukkig met die eerste en voor mij zware proeve van schrijvers-arbeid. Uit jou groeit een schrijver, m'n jongen zeide ze. Ja, helaas! de profetie is uitgekomen. Ik ben een pennelikker geworden. Jou heb ik uit het oog verloren. De omstandigheden thuis waren niet schitterend. Je mama had een harde kluif aan het vijandige leven. Ze is er gekomen met al haar kroost. Eere zij haar! Jij moest vroeg den arbeid in. Op een handelskantoor. Een muf kantoor. Met een chef die een barre reputatie had voor jong goed: Jan Dinger. Kerel, je leertijd is hard geweest. En ik heb je daar opeens terug gevonden, als gereusseerde in het leven, terwijl ik nog beginnen moet en toch niet slagen zal. Je hebt me meer verteld van je harden tijd, maar nu waren de herinneringen doorweven van humoristische draden, die je ondanks de misère hebben doen lachen.—Kerel, je bent gereusseerd en meer dan dat: je bent met je tanige spier- en zenuwcorpus een niettemin levend bewijs van de leugen dat de indische jongen geen energie heeft. Want je *hebt* energie, dadendrang om er van te watertanden. Je werkt meer dan twaalf uur per dag altijd door en je bent voor je werk als geknipt. Zoo'n echte gemeene bankwoekeraar, die je graai-vingers uitstrekt overal waar je meent goud te kunnen maken. Je kunt 't. Dat is waar. Je zit overal in tot vake klacht van lui, die je graag het gras voor je voeten zouden willen wegmaaien, of om bij mijn beeld te blijven, die trachten je webbe te verschouren waar jij je arg clooze vliegjes in verschalkt. Maar neen—met al je energie, en weinigen als ik weten *hoe* groot die is, ben je toch een brave karel gebleven, al ben je dan maar een indischen jongen. Kees, kerel, daar ga je, prosit. Dat je millionair moogt worden. Je hebt het verdiend. Santé!

En dan hij, die Van der Hoek. Op school een magere blonde jongen, een beetje stil. Niet zoo'n rakker als ik. Maar een die beter geleerd heeft. Je begint nu waarachtig ook al door je haar te groeien, net als Kees. En ik draag nog altijd mijn vacht mee die den barbier wanhopig maakt. Karel het lot heeft je gezegend. Wel het lot zegent ten slotte alleen hen die het verdienen. Het is *mijn* vonnis; weet ik. Maar de waarheid gebiedt het te erkennen. Jij niet afgestudeerde officier, niet tot vollen wasdom gekomen planter, toch tonnair, omdat je in hooge mate hebt de gave van te beslissen, in te grijpen op het juiste oogenblik. Omdat je geen droomer bent, als ik. En toch, goddank ook weer niet zoo'n misselijke materialist die alleen van het stoffelijke weten wil. Jonge kerel met oer-fut. Met de durf van een Yankee en waarom niet met meer fut dan een Yankee. Een die zijn fortuin niet opbergt in deposito, maar rollen laat en er meer van kweekt, door zaken-flair. Doordat je beslissen kunt als het moet in vijf minuten. En toch den inzet wint. Weet je wat het met jou is? Zelfvertrouwen En *by Jove*, het is niet misplaatst. Dat moet je niet verliezen dat zelfvertrouwen, kerel! Dat is je kompas. Je hebt oog voor groote zaken. Je durft »er in te gaan", al is er maar tien procent kans van slagen Maar *is* die er dan wordt het van tien wel honderd. En jij bent de winner.

Het lot heeft je begunstigd. Je bezit net zooveel honderd duizenden als ik honderden, bij vriend Kees in deposito. En als „rooje" moet ik eigenlijk nihilistisch het land hebben aan zoo'n kapitalist, als „hongerlijder" aan „de rijkdom". *La propriété, c'est le vol!* Alles goed en wel. Maar ik hou van je omdat je durf hebt. Ik hou van alles wat durf heeft. Ik heb vroeger gemeend—wees billijk en laat mijn jeugd als verontschuldiging gelden—dat men niet moediger zijn kon dan wanneer men naar den oorlog ging en aan het bakkeleien toog.

Dat heb ik dus gedaan en ik heb gemerkt dat je aan kogels, misère en vijanden zoo verbazend gauw went, als niet te gelooven is, en dat er aan moed maar een spoortje noodig is al heb je den eersten keer staan rillen als een espenblad. Ik verkeer nu in de fase dat ik het moediger vind tegen je eigen ideeën op te tornen, tegen jezelf te boksen. En zie je, op jou manier doe jij dat ook, dat trekt me aan. Overigens ben ik nooit een Hollandsche bourgeois geweest om de domme verachting van den „rijkdom'' te propageeren. De rijkdom—maar dat is een goed ding in energieke handen. Jou is de rijkdom toevertrouwd. Daar ga ook jij, Karel! Hoog!

En dan eindelijk. dat magere kereltje met zijn geestig snuit, die hem daar nou eens z'n peertje op water savoureeren. En dan te bedenken dat-i vroeger nog in een kort broekje in 't tweede studie jaar van de H. B. S. door zijn rakkerstreken dien goeden ouden Pieper-ziel even kalm en wreedaardig-rustig uit mekaar trok als nu zijn peer. Alleen omdat die oude zoo'n goede ziel was, en de kleine George zoo'n echte deugniet van een jongen. Ik heb hem eens vergeleken met Baumeister Solnes om zijn idealisme. Ik zou hem met Liebig kunnen vergelijken om zijn niet willen deugen. Die vent heeft nooit willen deugen. Hij deugt nòg niet. Zijn groote ziekte is dolle overmaat aan energie. D'r zit tien maal te veel energie in dien kleinen kerel. Hij barst te avond of morgen omdat die geaccumuleerde zielspotentie een uitweg hebben moet. George, kerel, jij hebt je deel aan misere gehad. Ik weet 't. Ik weet hoe je hebt geploeterd met je gezin op een hongerbaantje terwijl je een heele technische bibliotheek hebt doorgeblokt met evenveel taaie volharding als je te kort hadt op school. Ik weet dat je in mekaar gezakt bent, omdat je weerspannige body het verder vertikte te gehoorzamen aan je onbarmhartigen geest. Ik weet ook dat je idealisme gestaald is en gelou-

terd door alles heen. Het was als een zelfkastijding der ziel. En die ziel is sterk en zacht geworden. Die ziel is de woonplaats geworden van een verheven idealisme. Een idealisme dat in staat is om, na een tijd van kommer te hebben doorgemaakt, zoo „dom" en „onpractisch" te zijn een vet ambt prijs te geven, omdat je meende door onvoldoende behartiging van dat ambt ook geen recht te hebben op de zoete vruchten daaraan verbonden. Heb je ooit zulke halfgare kerels in de maatschappij ontmoet! Lieden die geen duizend pop willen opstrijken, als salaris, omdat 't baantje niet goed genoeg naar eigen idee werd uitgevoerd, al zeide men dat 't beter ging dan voor en na hem. Onbruikbare leden onzer nuchtere samenleving! Stomme idealisten!

En wat zie je nu gebeuren: dat-i ondanks zich zelf millionair wordt. *Is* misschien. Nieuwste sociale klucht. *Le millionaire malgré lui*! Toch is 't waar. Voor twee jaar was-i nog „kepala borong." Thans directeur van een paar groote maatschappijen. Richt hij nieuwe maatschappijen op. Zit hierin met zooveel tientallen duizend, daarin met een halve ton, elders met een ton. Enzoovoorts. Heeft hij ondanks alle deskundigheid en snertvoorspellingen zijn Papierfabriek, zijn Bouwploeg, die in twee jaar den omzet bracht op een millioen of meer per jaar, zijn Woningmaatschappij, waarvan de handel nog de werkelijke waarde niet beseft.

Die vermaledijde vent is eenvoudig een bespotting van het geleuter dat men een ruimen blik alleen hebben kan buiten Java, dat je geen energie hebben kunt dan buiten Java, dat men een futlooze minderwaardige moet zijn als heerlijk Java je wieg gedragen heeft.

Als je zien wilt, wat Indië aan ruimen blik toovert, wat je kunt vergaren aan energie, ga dan eens kijken naar Gondangdia. b. v., want er is nog wel meer te leeren uit de scheppingen van dezen kleinen dolleman.

Millionair ondanks jezelf, daar ga je! Te vroeg kan ik niet op je drinken, want vandaag of morgen zie ik je energie uit je body barsten!

"Zeg 'r 's, jij daar, ben je weggedreven." Je zit ons aan te kijken of je bezig bent te zoeken naar wat voor fraaie gedachten wij omtrent je revolutionaire verdorvenheid diep in de ziel bewaren?"

»Dat deed ik waarachtig ook, kerels. Jullie hebt er niets van gemerkt, dat ik met je, één voor één, 'n dronk heb gewisseld. Ik heb jullie in stukjes gesneden en was juist druk in de weer je in te zouten."

»Wel alle duivels, heb je ons daarvoor misschien bij je ter tafel genoodigd? Gemeene anarchist!"

»Weet je wat ik nu gedaan heb? Niet? Overdacht heb ik, hoe in dit clubje van vier, indische energie verzameld was. Energie in verschillende richting. De Graaf de taaie becijferaar, de percentenman, de woekeraar — geen protest als je blieft, laten uitspreken—dat is de rustige berekenende energie, die saldi uittrekt, en roode lijnen zet, in het grootboek van de dubieuse toekomst, en die toekomst dwingt niet meer dubieus voor hem te zijn; de energie die van de grillige vrouw Fortuin een reëele debitrice maakt. Van der Hoek, de energie, die met een lachend gelaat en een milde hand zijn kapitaal rondstrooit en ondernemingen sticht, en medesticht en zijn leus getrouw blijft: „laat een ander ook leven", die worstelt niet met—vrouw Fortuin, maar gooit haar kushandjes en lonkjes toe. Elenbaas, de energie die vrouw Fortuin bezijden laat, haar negeert—hij is altijd onhebbelijk geweest—en ondanks haar omhoog klautert, ja ondanks zijn eigen stomme idealisme. En eindelijk ik zelf—ik heb ook een beetje energie. Maar ze zeggen, dat die in een verkeerde richting gaat. Soit! jullie dus de staatvor-

mende ik de staatvernietigende energie. Jullie de toekomstige notabelen, de voorgangers,—ik de aanstaande banneling. Niettemin is 't me een voorrecht zoo waardevolle geestelijke potentie om me heen te zien. En dat alleen uit mijn korten schooltijd. We kennen er nog meer uit de schoolbankjaren die we de hand mogen reiken om hun fut, hun durven en kunnen. Kerels, als we dat inzien, als we zóóveel opgehoopte daadkracht, zóóveel innerlijke daaddrang waarnemen, wat duivel, zullen we dan geen front maken tegen de l.....n, die daar al maar uit den treure beweren: »de indische jongen heeft geen energie..... ..... ?"

»Bravo! Hoch! Verd.... kerel!"

Mijn kans om millionair te worden is gering, nihil. Maar als ik geld had....Een combinatie van zulke pootelingen moet winnen; hun—de energielooze indische jongens zou ik me toevertrouwen. Met zulke lui slaagt elke zaak.

E. F. E. Douwes Dekker.

